

Innst. 69 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:107 S (2011–2012)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å oppheve boplikt for skogeiendommer

Til Stortinget

Sammendrag

Lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. § 5 annet ledd første punktum setter følgende krav til boplikt:

«Ved erverv av bebygd eiendom hvor fulldyrka og overflatedyrka jord er mer enn 25 dekar, eller eiendommen består av mer enn 500 dekar produktiv skog, er konsesjonsfriheten etter første ledd nr. 1 og 2 betinget av at erververen bosetter seg på eiendommen innen ett år og selv bebor den i minst 5 år.»

Det følger videre av § 6:

«Erverver som etter § 5 annet ledd har boplikt på en eiendom, skal ta eiendommen som sin reelle bolig. En eiendom er tatt som reell bolig hvis eieren er registrert bosatt på eiendommen etter regler fastsatt i eller i medhold av lov 16. januar 1970 nr. 1 om folkeregistrering.»

Reglene om boplikt er begrunnet ut fra hensynet til bosetting, en helhetlig ressursforvaltning og hensynet til kulturlandskapet.

Forslagsstillerne er opptatt av å sikre at grunneier skal ha faktisk og juridisk rådighet over egen eiendom. Forslagsstillerne vil i størst mulig grad legge til rette for at grunneier på best mulig måte skal kunne styrke sitt næringsgrunnlag med basis i egne ressurser.

Å oppheve boplikten vil være med på å utvikle en sunn eiendomsstruktur samt være med og legge til rette for eierskap av større areal og en mer aktiv forvaltning.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring i lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. ved å oppheve boplikten for skogeiendommer, innen utgangen av 2012.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Kari Storstrand, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til representantforslag 8:107 S (2011–2012) fra representantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å oppheve boplikt for skogeiendommer.

Komiteen viser til at en samlet komité under behandlingen av Meld. St. 9 (2011–2012) i Innst. 234 S (2011–2012) støttet regjeringens utsagn om at bærekraftig skogpolitikk var både god klimapolitikk, god næringspolitikk og god miljøpolitikk. Det ble videre understreket at det er et samfunnsansvar å vedlikeholde skog som en fornybar ressurs, og at det er et betydelig potensial for økt oppbygging av skog

bl.a. gjennom tettere planting og etablering av skog på nye arealer.

Komiteen var i den samme innstillingen også samstemte i at en hensiktsmessig infrastruktur var avgjørende for skogsektorens muligheter til å drive konkurransedyktig næringsvirksomhet, og aller viktigst: at man ville legge til rette for økt avvirkning fordi virke tilgangen er en kritisk faktor for skogindustrien og foredlingsindustrien i Norge. Videre var komiteen samlet i målet om å stimulere til mer samarbeid om drift for å kompensere for de utfordringer bruks- og eiendomsstrukturen i norske skogeiendommer medfører.

Komiteen viser til at norsk treforedling og norsk treindustri for tiden er i en vanskelig situasjon og viser til at det da er en avgjørende forutsetning med et lønnsomt og aktivt skogbruk for å beholde og videreutvikle en så omfattende og stor trebasert industri i Norge som mulig. I den forbindelse er både infrastruktur og tiltak som kan øke aktiviteten hos skogeiere, svært viktig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at konsesjonsloven sist ble endret i 2009, slik at arealgrensen for når den personlige boplikten trer inn for bebygde skogeiendommer ble oppjustert fra 100 dekar til 500 dekar produktiv skog, og at reglene om bo- og driveplikt samtidig ble forenklet og tydeliggjort.

Flertallet viser for øvrig til statsrådets brev til komiteen av 11. juni 2012 (vedlagt) der spørsmål knyttet til eiendomsstrukturen er nærmere redegjort for.

Flertallet viser ellers til at som følge av Landbruks- og matmeldingen (Meld. St. 9 (2011–2012)) vil regjeringen endre praksis og gjøre det enklere å dele eiendom. Samtidig vil retningslinjene for pris-kontroll etter konsesjonsloven ved omsetning av skog bli gjennomgått for å hensynta at investeringer i skogdrift og ny skog avspeiles i skogsverdien.

Flertallet tilrår at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det på bakgrunn av de samlede

synspunkter under behandlingen av landbruksmeldingen, så snart som mulig er nødvendig å gå videre med konkrete tiltak for å stimulere til økt aktivitet i norsk skogbruk.

Disse medlemmer viser til at skogeiernes egne organisasjoner gir klart uttrykk for at dagens eiendomsstruktur i norske skoger er tilpasset en forhistorisk epoke og at rapporter og undersøkelser viser at om man ønsker økt avvirkning, økt lønnsomhet og økt virkestilgang til industrien, så er bruksstrukturen det viktigste å endre. Det er viktig at norsk skogbruk består av varierte bruksstørrelser tilpasset jordbruksvirksomheten, men det primære i dagens situasjon er at det også er behov for flere større eiendommer som kan gi effektiv, lønnsom drift og ikke minst bidra til å opprettholde kompetansen i skogbruket og kunnskapen om skogens miljø.

Disse medlemmer mener derfor det bør gjøres endringer i lovverket som hindrer samfunnsnyttig rasjonalisering av skogbrukseiendommer og mener at Representantforslag 8:107 S (2011–2012) har en god og næringslivsvennlig begrunnelse.

Disse medlemmer mener imidlertid at det vil være nødvendig med noe mer tid for å legge til rette for en gjennomføring av forslaget om å oppheve boplikten for skog eiendommer og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for og fremme forslag om endring i lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. ved å oppheve boplikten for skogseiendommer så snart som mulig.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge til rette for og fremme forslag om endring i lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. ved å oppheve boplikten for skogseiendommer så snart som mulig.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å fatte følgende

v e d t a k :

Dokument 8:107 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å oppheve boplikt for skogeiendommer – bifalles ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 15. november 2012

Terje Aasland
leder

Svein Flåtten
ordfører

Vedlegg**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråden til næringskomiteen,
datert 11. juni 2012****Dokument 8:107 S (2011-2012) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å oppheve boplikt for skogeiendommer**

Jeg viser til oversendelse fra Stortingets næringskomité datert 24. mai 2012 der komiteen ber om Landbruks- og matdepartementets vurdering av ovennevnte representantforslag.

Representantene har fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring i lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. ved å oppheve boplikten for skogeiendommer, innen utgangen av 2012.»

De samme representantene har også fremmet et eget forslag om å oppheve konsesjonskravet for skogeiendommer - Dokument 8:106 S (2011-2012). Dette forslaget er nært knyttet til det ovennevnte forslaget, men blir besvart i eget brev.

I representantforslaget er det blant annet vist til NORSKOGs notat av 26. mai 2011 til Stortingets næringskomité, hvor det er argumentert for at eiendomsstrukturen er til hinder for økt avvirkning og at det er behov for flere større eiendommer som gir mer effektiv drift.

Konsesjonsloven innebærer at et erverv er unntatt konsesjonsplikt på visse vilkår. Unntaket gjelder for nær familie eller odelsberettigede. Ved erverv av landbrukseiendom er unntaket for nær familie og odelsberettigede betinget av boplikt dersom eiendommen er bebygd med bebyggelse som er eller har vært brukt som helårsbolig. Eiendommen må da enten bestå av mer enn 25 dekar fulldyrka eller overflatedyrka jord, eller mer enn 500 dekar produktiv skog. Erververen må bosette seg på eiendommen innen ett år og selv bebo den i minst 5 år – det vil si at den lovbestemte boplikten er personlig. Vilkårene gjelder uavhengig av om det dreier seg om erverv av rene skogeiendommer eller eiendommer som består av både skog- og jordbruksarealer. For ubebygde skogeiendommer er det for øvrig konsesjonsplikt, men ikke boplikt.

Konsesjonsloven ble sist endret i 2009. Formålet med lovendringen var blant annet å forenkle og tydeliggjøre reglene om bo- og driveplikt. I forbindelse med lovendringen ble arealgrensen for når den personlige boplikten trer inn for bebygde skogeiendommer oppjustert fra 100 dekar til 500 dekar produktiv

skog. Arealgrensene for når boplikt inntreffer og arealgrensene for odlingsjord ble endret slik at færre eiendommer vil kunne odles eller være gjenstand for boplikt.

Forslagsstillerne ønsker å oppheve boplikten for skogeiendommer, og har vist til tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) for å underbygge omfanget av boplikten for slike eiendommer. Det er noe uklart hvilke eiendommer forslagsstillerne ønsker skal være gjenstand for unntak fra boplikt. Jeg vil derfor kommentere og supplere tallene som det henvises til noe nærmere.

Eiendomsstrukturen for skogeiendommer i Norge består hovedsakelig av eiendommer med både jord- og skogarealer. Det er kun om lag 11 100 rene skogeiendommer med produktivt skogareal over 25 dekar. Forslagsstillerne viser til tall fra SSB, som er hentet fra Landbruksregisteret. Disse viser at det i 2010 var registrert 118 629 eiendommer med mer enn 25 dekar produktiv skog, og at 26 887 av eiendommene består av mer enn 500 dekar produktiv skog. Tallene viser imidlertid ikke om eiendommene er bebygde eller ubebygde. Antall eiendommer som vil være gjenstand for boplikt vil derfor være mindre. Tallene skiller heller ikke mellom rene skogeiendommer og eiendommer som består av både jord- og skogarealer.

Nylig innhentede tall fra SSB viser at av de 26 887 eiendommene som består av mer enn 500 dekar produktiv skog, er om lag 23 400 eiendommer bebygde med bolighus og er således omfattet av boplikt dersom boligen er eller har vært brukt som helårsbolig. For eiendommer med mindre enn 500 dekar produktiv skog kan det oppstå boplikt dersom eiendommen består av mer enn 25 dekar fulldyrka eller overflatedyrka jord. I Landbruksregisteret er det registrert om lag 56 200 skogeiendommer i denne kategorien.

Dette viser at det er en rekke forhold som må tas i betraktning for å kunne vurdere omfanget av skogeiendommer som er underlagt boplikt.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det bør legges til rette for at grunneier skal ha faktisk og juridisk rådighet over egen eiendom, og at grunneier skal kunne styrke sitt næringsgrunnlag med basis i egne ressurser. Men, jeg mener at oppheving av boplikten på skogeiendommer ikke er måten å gjøre dette på. Jeg vil peke på at konsesjonsloven har som formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom blant annet for å oppnå "slike eier- og bruksforhold

som er mest gagnlige for samfunnet», jf. § 1. Hensynet til bosetting er ett av flere viktige samfunnshensyn, og boplikten er et viktig virkemiddel i så måte. I Ot. prp. nr. 44 (2008-2009) s. 37 er begrunnelsen for boplikten omtalt nærmere:

«Departementet mener at reglene om boplikt i odelsloven og konsesjonsloven påvirker hvem som får overta landbrukseiendom, og dermed hvordan eiendommene vil bli brukt. Når boplikt er en forutsetning for konsesjonsfrihet vil mange ved fremtidige familieoverdragelser kanalisere eiendommen til den i familien som ønsker og er i stand til å bosette seg på eiendommen. I tillegg kan plikten få noen av dem som er i tvil om de vil flytte til eiendommen sin, til å flytte dit. Plikten vil dessuten kunne føre til at noen av dem som ikke selv ønsker å bo, selger eiendommen videre til andre som ønsker å bo på og drive eiendommen. Reglene har dermed en direkte betydning for bosettings- og distriktpolitikken.»

En opphevelse av boplikten for skogeiendommer vil kunne svekke viktige samfunns-hensyn som konsesjonsloven skal ivareta. Dette vil kunne føre til irreversible negative virkninger for landbruket, og dette er en risiko som det ikke er ønskelig å åpne opp for.

Eiendoms- og bosettingslovgivningen var gjensstand for en omfattende revisjon for kun få år siden. I Meld. St. 9 (2011-2012) om landbruks- og matpolitikken, som nylig er behandlet i Stortinget, er det lagt til grunn at de juridiske virkemidlene i eiendoms- og bosettingslovgivningen er oppdatert i forhold til dagens behov, og at

arealgrensene for konsesjon og reglene om bo- og driveplikt ligger fast.

Forslagsstillerne er av den formening at å oppheve boplikten vil være med på å utvikle en sunn eiendomsstruktur samt være med på å legge til rette for eierskap av større areal og en mer aktiv forvaltning. Jeg mener det er andre virkemidler som kan brukes for å bidra til en slik utvikling.

Det følger av landbruks- og matmeldingen at regjeringen vil endre praksis i forbindelse med deling av landbrukseiendom. Dersom det blir enklere å dele fra, kan det blant annet føre til at flere ønsker å selge skog i aktive områder der det er vanskelig å få kjøpt slike arealer i dag.

Videre er det i meldingen lagt opp til en gjennomgang av retningslinjene for priskontroll etter konsesjonsloven ved omsetning av skog. Skogsdrift binder kapital i lang tid, og i den grad det investeres i oppbygging av ny skog er det viktig at slike investeringer kan avspeiles i skogverdien. Priskontroll ved erverv av skog bør ta hensyn til dette, og til at skogsdrift utøves annerledes i dag enn for noen tiår siden. Departementet vil vurdere nærmere om retningslinjene for priskontroll fanger opp dette på en egnet måte.

Endringene vil kunne stimulere til økt utbud av skogeiendommer samtidig som selger vil kunne få en høyere pris ved salg.

